

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

05.09.2024 г.

Важни общественно-икономически и политически теми

[БНТ](#)

✓ 3,2 млн. лв. е най-високата заплата, отчитана в България

Петима българи са получавали заплати в милиони месечно миналата година, а през 2022 г. е отчетена рекордната сума на месечно възнаграждение на един от тях - 3.2 милиона. Това показват данни на НАП, получени от "Медиапул" по Закона за достъп до обществена информация.

Мнозинството българи обаче остават далеч от подобни суми. Според данните на НАП 88% от работещите миналата година са взимали заплата до 3000 лв. на месец. В същото време гладът за кадри при нискоквалифицирания труд става все по-голям.

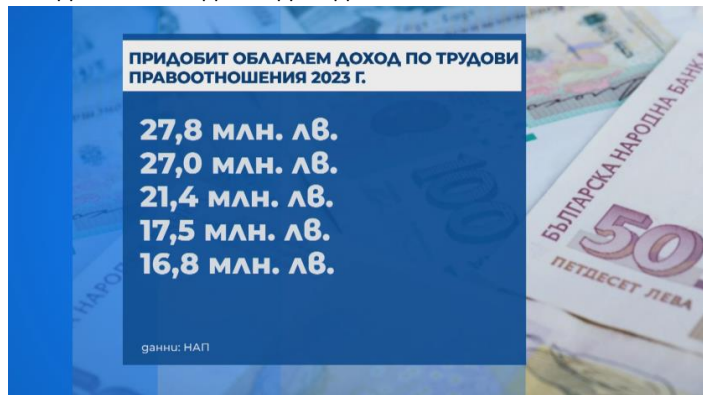
Макар за повечето хора месечна заплата от 3,2 милиона лева да звучи шокиращо, то за Николай Николов, който е собственичка на фирма за подбор на кадри, обяснение има.

"Това са по-скоро компании от средно големи към големи. Български дружества или такива с българско участие. Могат да са в областта на минното дело, енергетика", казва той.

Според експерта подобна заплата може да си позволи дружество с приход не по-малък от 80-100 милиона лева.

"В една компания не повече от един или двама души биха могли да получават такова възнаграждение. Това е или управител на фирмата или съсобственик, който може да работи и като управител на високо ниво."

Данните на НАП показват, че миналата година у нас топ пет служителите са взимали заплати между 17 и 27 милиона лева годишно. Според експерти част от сумата се формира на базата на поне един голям финансов бонус. Също така теоретично по този начин може да се спести данък дивидент.

"Фирмата плаща десет процента данък печалба и съответно ако бъде взета сумата от управителя и собственика на фирмата като дивидент, се дължат още пет процента данък дивидент. Това общо прави 15 процента, сравнено с 10 процента данък общ доход по трудово правоотношение. Биха могли да спестят една сума от пет процента, която върху 20-30 милиона си е много сериозно число", обясни Николай Николов.

Високоплатените българи, получавали между 50 000 и 100 000 лв. на месец са средно 1600 души, а хората със заплати над 20 000 лв. са под 1% от населението. Масово обаче заплатите в страната са до 2000 лв., а близо до минималната са получавали малко над един милион работници. За тези заплати желаещите да работят се топят. През последната половин година най-сериозен глад за кадри има при нискоквалифицираната заетост като складова дейност, логистика и строителство.

"Ние сме свидетели през последните седмици на нула кандидати за обява за работа с добри възнаграждения около 2000 лв. чисто", посочи Николай Николов.

От туристическия бранш също усещат сериозна криза.

"Дефицитът е огромен и ще става все по-голям. Дори вече няма желаещи за собственици на хотели", каза Георги Цветков - хотелиер.

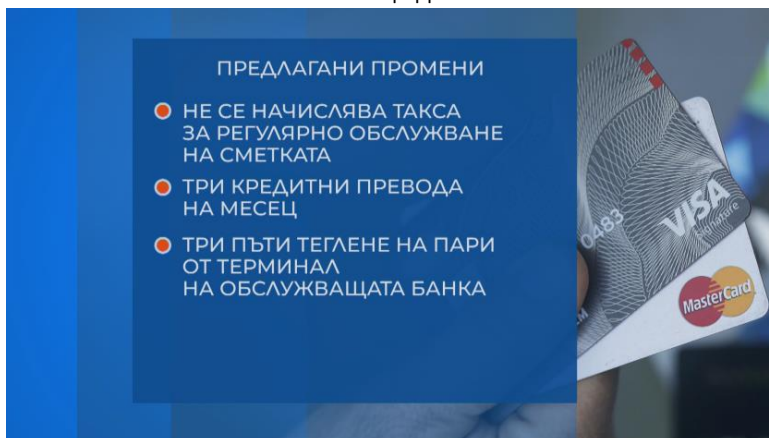
Този сезон възнагражденията са с около 25-30 процента нагоре, а най-нископлатените позиции започват от 1 500 лв.

"Горна граница буквално няма. Може да стигне до 10 000 за висш мениджър или някой много талантилив готвач", добави Георги Цветков.

Въпреки кризата за персонал от бранша все пак гледат с оптимизъм към сезон 2025, тъй като има направени резервации още отсега.

✓ Предложение: Банките да не начисляват такси за сметките

Банките да не начисляват такси за сметките, по които се получават заплатите, пенсиите, стипендиите и обезщетенията. Промените са заложили в Закона за платежните системи и платежните услуги, качени за обществено обсъждане от министерство на финансите. Те касаят обаче единствено и само т.нар. платежна сметка за основни операции. Какво значи това, колко хора имат такива платежни сметки и защо да не важи за всички?

По последни данни между 1000 и 2000 са разкритите такива сметки у нас. Промените в закона предвиждат т.нар. платежни сметки за основни операции да бъдат без такси, както и да има някои безплатни услуги като теглене от банкомати. Целта на тези сметки е обаче не да са безплатни, а таксите да не надвишават средните за страната. Така,

според БНБ средната такса у нас за разкриване на сметка е 4.17 лв. Според банкери тази идея е популизъм, а държавата не може да задължи търговски дружества да предлагат безплатни услуги.

Марияна Найденова не отговаря на условията да си открие платежна сметка за основни операции. За да има право на такава, потребителят не трябва да притежава други сметки или кредити. По сметките за основни операции могат да постъпват единствено заплати, пенсии, помощи, обезщетения, стипендии. В случая на Марияна тя има две сметки. Пред нея има и още една пречка - по тях тя получава пари от децата си в Съединените щати.

"Всички се оплакват от тези услуги, според мен масово хората не са съгласни. Таксите са високи", коментира Марияна Найденова.

Вече имаше един опит на бившия финансов министър Асен Василев за безплатни базови сметки, след като парламентът прие трудовите възнаграждения в предприятия в страната с над 100 души, да се изплащат само по банков път. Тогава депутатите на крак дописаха освобождаването от такси на въпросните базови сметки. Сега с промените се предлага да не се начислява такса за регулярно обслужване на сметката, три кредитни превода, безплатно да е и тегленето от терминал, пак до три пъти в месеца, но от обслужващата банка. Ако се тегли от друга банка обаче таксите остават.

"Това е политическа глупост. Затова тя се прави много пъти и всеки път е за пореден път, и всеки път не успява. Трябва да е ясно, че никой не може да принуди частно лице да предлага безплатни услуги. Ако министерството на финансите иска да направи това в полза на гражданите, то трябва да поеме разходите на банките по поддържането на такива сметки. Имало е такива случаи при Симеон Дянков. Никакъв ефект няма да има - само моралното удовлетворение, че, видите ли, накараха алчните банки да предлагат безплатни услуги", обясни икономическият анализатор и журналист Петър Илиев.

И в Европейския съюз тези сметки не са безплатни.

"Тази сметка беше въведена преди години и идеята беше да обслужи всички лица в Европейския съюз, най-вече икономическите и политически емигранти. Всички банки бяха задължени да открият сметка на всяко желаещо лице, което няма други сметки в банки и таксите и комисионните, които се събираха по тези сметки бяха нормативно ограничени. А именно - не можеха да бъдат по-високи от средните такси за такива услуги в страната", добави експертът Петър Илиев.

Промените се предлагат на фона на последните данни на БНБ за печалбата на търговските банки у нас за първите 7 месеца - 2.1 млрд. лева. Това е със 115 млн. лева повече спрямо същия период миналата година. А 2023-та пък беше рекордна - банките спечелиха 3.4 млрд. лева.

✓ Премиерът Димитър Главчев свиква спешна среща в МС заради проблема с паркингите по границите

Министър-председателят Димитър Главчев свиква спешна среща в Министерския съвет заради проблема с паркингите по границите.

Спрямо страната ни са отправени сериозни упреци за хаос на граничните ни пунктове и дълги опашки.

Премиерът очаква да му бъде докладвана информация от министерствата на регионалното развитие, транспорта, вътрешните работи, на финансите, както и от ДАНС и НАП.

Димитър Главчев ще разпорежи на ведомствата допълнителна задълбочена проверка с оглед на последващи действия.

[БНР](#)

✓ Учени и активисти настояват за строго защитена зона в българските черноморски води

Български учени доказаха, че Черно море се нуждае от строго защитена зона. По поръчка на "Грийнпийс" – България учени от Института по океанология "Професор Фритьоф Нансен" на БАН изготвиха доклад за ползите от една бъдеща строго защитена зона в българската акватория на Черно море. Разглеждат се принципните ползи от строго защитени зони за морската екосистема, както и ключовите правни режими за създаването им в нашата акватория. Докладът също представя и задълбочени данни за това къде в българската част на морето е най-подходящо да се обяви такава зона. Може да видите [резюме на доклада](#) или [пълния доклад](#).

Учените от Института по океанология на БАН подчертават критичната нужда да бъде създадена строго защитена зона в Черно море, за да бъде опазен ефективно животът в него. Според доклада голяма част от дъното е подложено на натиск от нерегулирани практики, а повечето морски видове са в състояние на свръхексплоатация. За морето не се

полагат цялостни грижи. Обявяването на строго защитена зона може да доведе до четирикратно увеличение на броя и размера на морските видове и до по-цялостен контрол върху вредните практики.

Черно море е крехка екосистема и балансът в нея е подложен на множество рискове, причинени от човешка дейност прекомерен улов, нерегламентирано тралене, унищожаване на редки местообитания, замърсяване, еутрофикация, големи газови индустриални проекти и войната в Украйна. Всички те оказват огромен натиск върху живота в морето.

Въпреки огромните предизвикателства, маорският живот има способност да се възстановява, но и ние, хората трябва да помогнем.

В България създаването на строго защитени зони или морски резервати е жизненоважна стъпка към това възстановяване.

Защо е важно да има морски защитени зони (резервати):

Черно море е дом на много и забележителни видове – морски бозайници, риби и миди, водорасли както и жизненоважни скални рифове, мидени банки, полета от морски треви и дори уникалните за Черно море рифове от стридени черупки. Морската трева пък е защитен вид с изключителна важност за околната среда – в нея растат и се развиват личинките на различни риби и мекотели. Обитават я морски кончета, водорасли, ракообразни и безгръбначна фауна.

Морските защитени зони ще доведат до:

- **Защита от вредни риболовни и индустриални практики**

Морските резервати действат като убежища, където морският живот може да процъфтява без натиска на търговската експлоатация. Забраната за разрушителни практики ще запази критичните местообитания и ще позволи на застрашените популации да се възстановят.

- **Повече поколения риба и повече количества риба**

В тези убежища всички морски създания могат да се развиват необезпокоявано. Това им дава шанс да живеят в пъти по-дълго, да станат по-големи и да дадат много повече поколения. Проучванията показват, че морските резервати увеличават наличието на живот с 400% и извън границите на самия резерват.

- **По-чисти води и среда за живот**

Мидените банки, водораслите и морските треви имат ключова роля за пречистването на вредните вещества от водата. Тези естествени филтри пречистват замърсителите и осигуряват дом на морските видове.

- **Стабилен климат**

Морските екосистеми са изключително ефективни при улавянето на въглероден диоксид. Те уловят въглерод до 40 пъти по-ефективно от сухоземните гори, което ги прави безценни в усилията ни да намалим ефектите от климатичната криза.

Експертите са изчислили, че най-подходяща за строго защитена зона е акваторията между Созопол и Царево – срещу Маслен нос, затова и са нарекли бъдещия резерват "Маслен нос".

Защо точно срещу Маслен нос? Това е район с висока степен на естественост заради относително ниското ниво на човешко влияние, там е домът на застрашени видове, които се нуждаят от специална защита – бозайници, мекотели, ракообразни и други. Там са местообитанията на морски бозайници. Китоподобните са сред най-умните животни, но са застрашени от т.нар. прилов – често попадат случайно в мрежите на рибари, без да са обект на улов. Опазването на зоната ще защити трите вида черноморски делфини – обикновен /*Delphinus delphis ponticus*, муткур (морска свиня) /*Phocoena phocoena relicta*/ и афала (бутилконос делфин) /*Tursiops truncatus ponticus*/ от случаен прилов и ще запази хранителните им запаси.

В миналото делфините са били обект на промишлен улов. Днес според и трите вида са защитени от Закона за биологично разнообразие и Закона за рибарство и аквакултури. Муткурът и афалата са в Червената книга на България. Най-голямата наблюдавана във водите срещу Маслен нос група от афали се състои от 10 животни, включително майки с малки, което показва, че зоната се използва за отглеждане на малките делфинчета.

Морското конче живее в морските треви. То се среща рядко, защото е много крехко и податливо на замърсявания и на загуба на хабитати.

В тези води живеят и раци (*Eriphia Verrucosa*). Ровенето на раците в дъното на морето увеличава насищането на седиментите с кислород, което стимулира растежа на морски треви и други бентосни организми като застрашения вид ланцетник. Най-големият черноморски рак е единственият, който се храни с инвазивния морски охлюв.

Голямата мида гребен (*Flexorpecten Glaber*) се завърна в българските черноморски води за първи път от 60-те насам. Значителна част от популацията ѝ се намира в тази зона. Бялата мида пък е един от най-улавяните видове в България

– до 800 тона годишно. Ако местообитанията ѝ се запазят непокътнати в резервата, броят и размерите ѝ ще се повишат и извън зоната, благодарение на повечето ѝ ларви.

Не на последно място по важност, тези води са богати на въглерод, което ги прави важни за улавянето на въглероден диоксид и ограничаването на климатичните промени.

Научно доказани ползи от морските защитени зони:

- По-голяма устойчивост на инвазии и замърсявания
- Когато в морето има повече живот, то може да се самопочисти и помага за адаптацията към климатичните промени
- Положителните ефекти се разпространяват из цялото море, а не само в защитената зона.

Мениджър

✓ Бизнес активността в еврозоната през август е получила тласък от Олимпийските игри

Бизнес активността в еврозоната получи тласък от домакинството на Франция на Олимпийските игри през август, но песимизмът в блока вероятно ще се върне, след като Параолимпийските игри приключат, тъй като търсенето остава слабо, показва проучване, цитирано от [Ройтерс](#).

Композитният индекс на мениджърите по покупки на НСОВ за страните във валутния съюз, съставен от S&P Global и считан за добър показател за цялостното икономическо здраве, скочи до 51,0 през август от 50,2 през юли.

Това надхвърли границата от 50, разделяща растежа от свиването за шести пореден месец, но беше малко под предварителната оценка от 51,2.

„Движено от Олимпиадата покачване на съставния индекс на поръчките на мениджърите (PMI) на еврозоната през август прикрива основната картина, че сегашният импулс на растеж на блока е слаб“, каза Рори Фенеси от Oxford Economics. „Това налива допълнително масло в огъня за Европейската централна банка (ЕЦБ) да намали лихвите на 12 септември.“

ЕЦБ ще намали депозитната си лихва още два пъти тази година, през септември и декември, според над 80% мнозинство от икономисти, анкетирани от Ройтерс миналия месец.

Секторът на услугите във Франция преживя най-силното си разрастване от повече от две години през август, но растежът в Германия се забави за трети пореден месец в допълнителен знак, че най-голямата икономика в Европа губи пара.

Настроенията сред германските износители стават тревожно мрачни, каза търговската лобистка група BGA в сряда, докато икономическият институт IfW Kiel заяви, че очаква икономиката да се свие с 0,1% тази година.

Във Великобритания дейността в сферата на услугите нарасна миналия месец с най-бързите темпове от април и ценовият натиск намалая, като PMI сочи към по-благоприятни перспективи за инфлация и стабилизиране на икономиката след изборите през юли.

Централната банка на Англия ще намали лихвените проценти само още веднъж тази година, през ноември, казаха мнозинството от икономистите в анкета на Ройтерс, тъй като се очаква британската инфлация да остане над целта. Цялостното търсене в 20-членния валутен съюз спадна за трети месец, което предполага слабост в бъдеще. Съставният нов бизнес индекс беше под прага от 50 при 49,1, макар и малко по-напред от юлските 49,0.

Крайният PMI за доминиращата индустрия на услугите в блока скочи до 52,9 от 51,9, компенсирайки продължаващото свиване в производствения сектор.

Но оптимизмът за предстоящата година намалая сред фирмите за услуги. Индексът на бизнес очакванията падна до 59,1 от 60,4, което е най-ниското му ниво тази година, посочва Ройтерс.

✓ Петролът на ОПЕК поевтиня до 76,29 долара за барел

Средната цена за барел петрол на Организацията на страните износителки на петрол (ОПЕК) се понижи до 76,29 долара във вторник, информира днес на сайта си петролният картел.

В понеделник барел от кошницата на ОПЕК се търгуваше за 77,03 долара. Цената на петрола на ОПЕК се определя на база на т.нар. "петролна кошница", в която влизат 13 сорта петрол за износ от държавите членки на организацията – Саудитска Арабия, Ирак, Нигерия, Либия, Ангола, Иран, Кувейт, Венецуела, ОАЕ Алжир, Габон, Конго и Екваториална Гвинея.

На 3 юли 2008 г. е отчетена най-високата цена на "кошницата на ОПЕК" – 140,73 долара за барел. Определянето на цената на барел петрол става чрез извеждане на средна аритметична величина от котировките към момента на закриване на търговията с всички сортове от "кошницата на ОПЕК" предходния работен ден.

Business.dir.bg

✓ Над 3,7 лева от бюджета отиват за съфинансиране на инвестиции от ПВУ

С решение на служебния кабинет от днес се предоставят 3 732 593 лв. допълнителни средства за национално публично съфинансиране на дейностите по шест инвестиции от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), съобщиха от пресслужбата на Министерския съвет.

Още по темата

С тези пари ще се покриват разходи за данък върху добавената стойност, който не подлежи на възстановяване чрез данъчен кредит по Закона за ДДС.

Допълнителен финансов ресурс има необходимост да бъде отделен по няколко направления - "Младежки центрове" със структура за наблюдение и докладване Министерството на образованието и науката; "Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез научни изследвания и иновации", "Програма за публична подкрепа за развитието на индустриални райони, паркове и подобни територии и за привличане на инвестиции" ("AttractInvestBG"); "Програма за икономическа трансформация"; "Екологосъобразна мобилност - пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност" и "Развитие на културния и творческия сектори" с краен получател Национален фонд "Култура".

Осигуряването на средства за допълнително национално публично съфинансиране ще спомогне за постигането на целите на инвестициите и изпълнението на ангажиментите на България по Плана за възстановяване, отбелязват от пресслужбата на кабинета.

✓ България е с най-голям ръст на цените на производител в промишлеността в ЕС

През юли спрямо юни 2024 г. цените на производител в промишлеността нарастват с 0,8% в ЕС и в еврозоната, сочат най-новите предварителни данни на Евростат. През юни 2024 г. цените на производител в промишлеността се покачиха с 0,6% и в ЕС, и в еврозоната.

Още по темата

България е на първо място

България регистрира най-голям ръст на цените на производител в промишлеността в ЕС. През юли 2024 г. спрямо същия месец на 2023 г. цените на производител в промишлеността намаляват с 1,9% в ЕС и с 2,1% в еврозоната.

В ЕС цените на производител в промишлеността през юли на месечна база остават без промяна при междинните стоки, капиталовите стоки и нетрайните потребителски стоки, нарастват с 2,5% при енергийните стоки и намаляват с 0,1% при дълготрайните потребителски стоки.

В еврозоната цените на производител в промишлеността през юли на месечна основа остават без промяна по отношение на капиталовите стоки, намаляват с 0,1% при междинните стоки, дълготрайните и недълготрайните потребителски стоки и нарастват с 2,8% при енергията.

Цените в целия промишлен сектор с изключение на енергията намаляват с 0,1% и в ЕС, и в еврозоната.

Най-голям ръст на цените на производител в промишлеността на месечна база е отчетен в България (+3,6%), Гърция (+2,9%) и Румъния (+2,7%). Най-голям спад е отчетен в Швеция (-0,9%), Финландия (-0,7%) и Австрия (-0,2%).

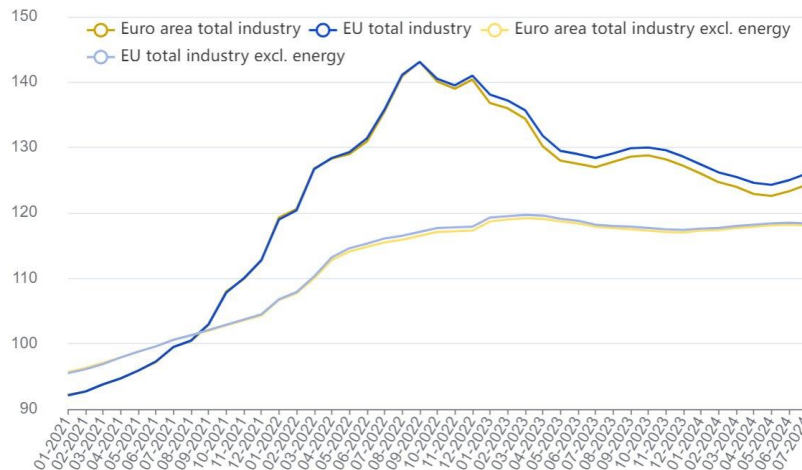
Цени на годишна база

В ЕС цените на производител в промишлеността през юли 2024 г. спрямо юли 2023 г. падат с 1,2% за междинните стоки, с 5,9% за енергията, а нарастват с 1,5% за капиталовите стоки, с 0,2% на за дълготрайните потребителски стоки и с 0,9% за недълготрайните потребителски стоки.

В еврозоната цените на производител в промишлеността на годишна основа намаляват с 1,2% за междинните стоки и с 6,9% за енергията, а нарастват с 1,4% за капиталовите стоки, с 0,3% за трайните потребителски стоки и с 1% за нетрайните потребителски стоки.

Industrial producer prices on the domestic market

2021=100

eurostat

Графика: Евростат

Цените в целия промишлен сектор с изключение на енергията са нараснали с 0,2% и в ЕС, и в еврозоната.

Най-големият спад на цените на производител в промишлеността през юли на годишна база е отчетено в Словакия (-18,9%), Люксембург (-6,7%) и Латвия (-6%). Най-голямо увеличение е отчетено в Ирландия (+6,1%), Румъния (+2,7%) и Португалия (+2%).

У нас цените на производител в промишлеността през юли 2024 г. на годишна основа нарастват с 0,9%.

3e-news.net

✓ 20 електрически мотрисни влака ще бъдат доставени в България

В присъствието на министър-председателя Димитър Главчев беше подписан договор за доставка на 20 електрически мотрисни влака, финансирани със средства по Плана за възстановяване и устойчивост, съобщиха от пресслужбата на Министерски съвет. Възложител на договора е Министерството на транспорта и съобщенията, а изпълнител - консорциум „Шкода Транспортешън и Шкода Вагонка“. Стойността на подвижния състав е 511,4 млн. лева, а срокът за доставка е 2 години.

Мотрисите ще обслужват пътниците по най-дългите жп направления в страната - София-Бургас, София-Варна и София-Русе. В договора за доставка са включени поддръжка за срок от 15 години и обучение на персонал. Подвижният състав е с капацитет от минимум 300 седящи места и скорост до 160 км/ч.

Премиерът Главчев поздрави всички, работили за осъществяването на договора. Министър-председателят припомни, че нови влакове не са купувани от 20 години и изтъкна, че има възможност с анекс да се купят още 5 мотрисни влака. Договорът за доставка на нови влакове е съществена крачка в развитието на националната железница и на жп транспорта като цяло, заяви министърът на транспорта и съобщенията Красимира Стоянова. Главният оперативен директор на Шкода Петър Новотни изрази увереност, че влаковете ще бъдат доставени навреме и с очакваното качество. Заместник-ръководителят на посолството на Чешката република Ян Индржих каза, че българите ще оценят комфорта, скоростта и дизайна на новите влакове.

[Bloomberg TV Bulgaria](https://www.bloomberg.com/TV/Bulgaria)

✓ Акциите са засегнати от най-големите разпродажби след катастрофата от август

Акциите отбелязаха най-лошия си ден от пазарния срив на 5 август, като S&P 500 спадна с повече от 2%, тъй като тревогите за растежа и паричната политика се съчетаха, за да подпалят рисковите активи по същия начин, както месец по-рано.

Точно както и през август, най-силно бяха засегнати технологичните компании, като Nvidia Corp. предизвика срив при производителите на чипове. И паралелите не спират дотук. Йената скочи, внимателно следеният показател за производството отново не отговори на прогнозите, а петролът спадна поради опасения за слабото глобално търсене.

„Показателят за страх“ на Wall Street - VIX - се покачи. Доходността на държавните ценни книжа се понижи, като търговците запазиха залозите си за необичайно голямо понижение на лихвите на Федералния резерв с половин пункт през тази година.

Индексите S&P 500 и Nasdaq 100 отбелязаха най-лошия си старт на септември съответно от 2015 г. и 2002 г. насам. След като инфлационните очаквания се закрепиха, вниманието се насочи към състоянието на икономиката, тъй като признаците на слабост биха могли да ускорят облекчаването на политиката. Макар че намаляването на лихвените проценти обикновено предвещава добри резултати за акциите, това обикновено не е така, когато Фед бърза да предотврати рецесия.

Трейдърите очакват, че Фед ще намали лихвените проценти с повече от два пълни процентни пункта през следващите 12 месеца - най-рязкото понижение извън период на спад от 80-те години насам. Тревогата след последното повишение на безработицата ще остави трейдърите „нащрек“ до петъчните данни за заплатите, заявиха Йън Линген и Вейл Хартман от BMO Capital Markets.

„Докладът за работните места тази седмица, макар и да не е единственият определящ фактор, вероятно ще бъде ключов фактор при вземането на решение от страна на Фед между намаление с 25 или 50 базисни пункта“, заявиха Джейсън Прайд и Майкъл Рейнолдс в Glenmede. „Дори и скромните сигнали в доклада за заетостта тази седмица могат да бъдат ключов момент при вземането на решение дали Фед ще възприеме по-предпазлив или агресивен подход.“

Индексът S&P 500 спадна до около 5530 пункта. Nasdaq 100 и Russell 2000 загубиха по над 3%. Индустиалният индекс Dow Jones спадна с 1,5 %. ETF VanEck Semiconductor на стойност 22 млрд. долара отбеляза най-големия си спад от март 2020 г. насам. Nvidia се срива с 9,5%, заличавайки 279 млрд. долара в рекордно еднодневно изтриване за американска акция. Министерството на правосъдието на САЩ изпрати призовки до Nvidia и други компании, тъй като търси доказателства, че производителят на чипове е нарушил антитръстовите закони.

Доходността на 10-годишните облигации в САЩ спадна със седем базисни пункта до 3,84 %. Рекорден брой фирми със сини чипове използваха пазара на корпоративни облигации, възползвайки се от по-евтините заеми. Йената поскъпна, тъй като Казуо Уеда от Японската централна банка потвърди, че централната банка ще продължи да повишава лихвените проценти, ако икономиката и цените се развиват според очакванията.

Стратегът на Morgan Stanley, който предвиди корекцията на пазара през миналия месец, казва, че фирмите, които са изостанали от ралито на американските акции, могат да получат тласък, ако данните за работните места в петък свидетелстват за устойчива икономика. По-силен от очаквания брой на работните заплати вероятно ще даде на инвеститорите „по-голяма увереност, че рисковете за растежа са отшумели“, пише Майкъл Уилсън.

Ралито на капиталовите пазари може да се задържи близо до рекордните стойности, дори ако Фед започне дългоочаквания цикъл на намаляване на лихвените проценти, заявиха стратегии от JPMorgan Chase & Co. по-рано тази седмица. Екипът, ръководен от Мислав Матейка, отбеляза, че всяко облекчаване на политиката ще бъде в отговор на забавянето на растежа, което го прави „реактивно“ намаление.“

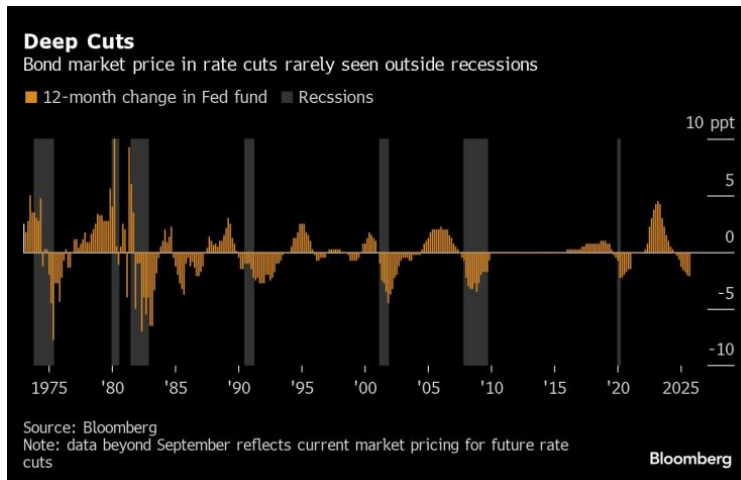
„Все още не сме излезли от гората“, написа Матейка в бележка, потвърждавайки предпочитанията си към дефанзивните сектори на фона на отдръпването на доходността по облигациите. „Индикаторите за нагласите и позиционирането далеч не изглеждат привлекателни, политическата и геополитическата несигурност е повишена, а сезонните фактори отново са по-трудни през септември.“

Септември е най-големият процент на загуба за S&P 500 от 1950 г. насам, според Stock Trader's Almanac. Индикаторът за противоположни нагласи на Bank of America Corp. се повиши до най-високото си ниво от близо две години и половина миналия месец - приближавайки се до сигнал за „продажба“ на американските акции.

Според Кали Кокс от Ritholtz Wealth Management, освен макро картината, има и фактът, че навлизаме в това, което често е „неблагоприятен период“ от годината за акциите.

„Макар че историята не е непохватимо "евангелие", не е лудост да мислим, че този септември може да бъде особено волатилен“, отбеляза Кокс. „Но това не е заключението, което може да се направи от десетилетията сезонни пазарни данни. Вместо това вниманието ви трябва да бъде насочено към това защо това е „потопяне с възможност за покупка“, защото тук има много причини за оптимизъм.“

Сред тях тя посочи: ръста на печалбите, предстоящото разхлабване на политиката на Фед на фона на контролираната инфлация и факта, че инвеститорите седят на огромна купчина парични средства, „които могат да се върнат обратно в акциите“.

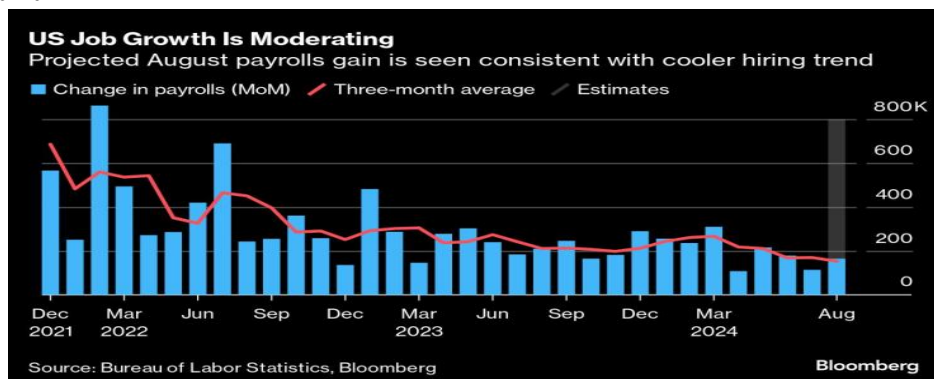
„Ключовият урок от последните няколко седмици е, че акциите на големите технологични компании не се оказаха защитни по време на последните пазарни спадове“, каза Филип Страйл от Morningstar Wealth. „Макар че има малко доказателства за забавяне на разходите за изкуствен интелект, оценките поставиха висока летва за постъпващите корпоративни и макро данни.“

Рич Рос от Evercore казва, че през девет от последните 10 години S&P 500 е имал поне 5% спад от върховете през август/септември.

„Тази година не би трябвало да е по-различна след изтласкването в края на август в съпротивата на историческия връх“, отбелязва Рос. „S&P има силен низходящ уклон, подкрепен единствено от склонността към „ниско волатилни“ отбранителни и финансови инструменти - които се възползват от по-ниските лихви и по-стръмните криви.“

Докато инвеститорите се ориентират в исторически слабия септември, Антъни Саглимбене от Ameriprise отбеляза, че периодът октомври-декември е най-силният тримесечен период на S&P 500.

„Според нас инвеститорите трябва да останат фокусирани върху използването на волатилността в своя полза“, каза Саглимбене. „Важно е да се осланят на изпитаните във времето стратегии за осредняване на разходите в долари и диверсификация на портфейла, за да издържат на потенциално по-трудното придвижване до края на годината.“

В началото на натоварената с икономически данни седмица докладът показва, че производствената активност в САЩ се е свила през август за пети месец.

Този петък се очаква докладът за работните места през август да покаже, че заплатите в най-голямата икономика в света са се увеличили с около 165 000, въз основа на медианната оценка в анкета на Bloomberg сред икономисти.

Макар и над скромното увеличение от 114 000 през юли, средният ръст на заплатите през последните три месеца ще се забави до малко над 150 000 - най-малкият от началото на 2021 г. насам. Коефициентът на безработица вероятно ще се понижи през август от 4,3% до 4,2%.

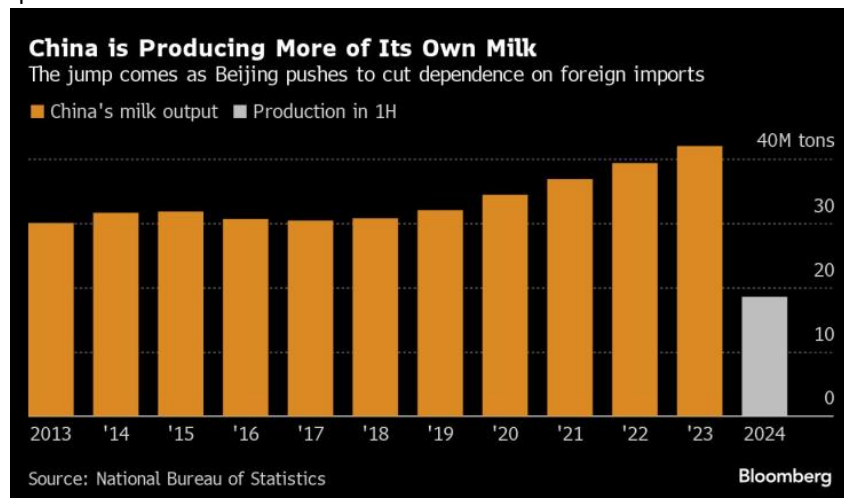
Макар че Фед най-накрая се приближава към намаляването на лихвите, не се чувства, че поредица от намаления на лихвите с 25 базисни пункта ще свърши работа, каза Нийл Дута от Renaissance Macro Research. При този сценарий ще отнеме много време, за да се върне лихвеният процент по фондовете към неутрален и в този процес ще се запази рестриктивната политика, поддържайки отворени рискове за растежа.

„Този сценарий на протакане вероятно ще доведе до риск от по-нататъшно повишаване на равнището на безработица. Така че, ако не се стигне до 50 през септември, ще трябва да се стигне до 50 в някакъв момент по-късно тази година“, заключи той.

✓ Китай атакува млечните продукти на ЕС, докато собствената му индустрия се проваля

Антисубсидийното разследване на Китай за вноса на млечни продукти от Европейския съюз идва в момент, когато местната индустрия е на колене.

Ограничаването на доставките от ЕС може да облекчи натиска върху фермерите, но целевите количества са малки и вътрешните условия се влошават от доста време. Пазарът се бори с излишък на производствен капацитет, натрупан с години, и спад в търсенето поради забавящата се икономика, която оказва огромно влияние върху по-скъпите храни. Млечният сектор на Китай е изправен пред най-тежкото предизвикателство от 2008 г. насам, каза през юли Гао Фей, главен изпълнителен директор на China Mengniu Dairy Co., според публикации в местни медии. Това беше годината, когато замърсеното с меламина мляко доведе до смъртта на няколко бебета, разболя стотици хиляди и унищожи репутацията на индустрията.

Млечните продукти не са централни за типичната китайска диета. Млякото стана основна храна в кухнята едва през този век и мнозина все още смятат сиренето за западен лукс. Развиването на вкуса към млечните продукти в страна с повече от един милиард души представлява рядка възможност за растеж, която фирмите, както чуждестранни, така и местни, се стремят да уловят.

Но това развитие е спряло. Цените на млякото спадат непрекъснато повече от две години, според министерството на земеделието. Около 80% от фермерите сега са на загуба, според една оценка, и производителите унищожават повече крави от обикновено. Индустрията също търси нови пътища за търсене, като преработване на повече мляко в сирене, както и претърсване на експортните пазари за купувачи, за да погълнат местното пренасищане.

В този контекст ограничаването на задграничните доставки има смисъл и ЕС е вторият по големина източник на чуждестранни млечни продукти в Китай след Нова Зеландия.

Но мерките на Пекин са насочени само към около 16% от продажбите на млечни продукти в ЕС за Китай, или около 4% от общия внос, според оценка на данни от ЕС и Китай. И във всеки случай вносът на млечни продукти в Китай вече

намаляваше. Той е спаднал с 14% на годишна база през първите седем месеца на 2024 г., докато износът е нараснал с 27% през периода, според правителствени данни.

Меламинова травма

Докато като индустрията бавно се възстановява от меламиновата травма, Пекин се обърна към обичайната си схема за стоки, които му липсват, настоявайки за повече вътрешно производство, за да намали зависимостта от вноса и да улови нарастващото потребление за собствените си фермери.

„Най-простият начин да го кажем е, че Китай е инвестирал прекалено много в производството и след това потребителите намалиха търсенето“, каза Ифан Ли, ръководител на Dairy Asia в StoneX Group Inc.

Производството на мляко в Китай се е увеличило с 40% през последното десетилетие, създавайки огромно свръхпредлагане, докато икономиката се бори да си възвърне позициите и потреблението се свива. Това вече беше наложило преоценка сред износителите дори преди Китай да предприеме последните си действия, които широко се смятат за ответна реакция на митата на блока върху китайските стоки.

Въпреки че мерките на Пекин засега са ограничени по обхват, те събудиха притеснения сред търговците, че може да има повече наказателни действия, което може да има по-голямо въздействие върху търговията от предвиденото, каза Ли.

Датската компания за млечни продукти Arla Foods AMBA, например, трябваше да стане по-реалистична относно възможностите, предлагани от Китай, каза главният изпълнителен директор Педер Туборг на онлайн брифинг за приходите миналата седмица. Компанията е намалила значението на Китай, тъй като се превръща в нишов играч на пазара, каза той.

Други компании, които се установяват в Азия, за да продават млечни продукти от ЕС на Китай, сега се обръщат към предлагане на китайска продукция в страни като Пакистан и Нигерия, според хора, запознати с търговията, които пожелаха да не бъдат назовавани, защото не са упълномощени да говори пред медиите.

Капитал

✓ Една трета от наетите са се осигурявали на минимална заплата през 2023 г.

През 2023 г. малко над една трета от наетите, или около 850 хил. души, са се осигурявали на минималната заплата от 780 лв. Това става ясно от данни, публикувани от НАП в отговор на запитване за достъп до обществена информация за декларираните доходи през миналата година.

Почти половината от работещите (малко над 45%) декларират до 1000 лв. месечна брутна заплата по трудов договор (или приравнен към такъв). Между 1000 и 3000 лв. изкарват 42% от работещите, а заплати над този праг получават малко под 12%.

За сравнение, през 2022 г., когато минималната заплата беше 710 лв. (от средата на годината), на нея са се осигурявали малко по-голяма част от заетите - 35%. До 1000 лв., включително минимална заплата, са получавали общо над половината от трудещите се (51%).

Изнесените от НАП данни дават по-точна представа за разпределението на доходите в България, каквито иначе е трудно да се намерят публично. Както и за това колко голяма част от наетите са пряко засегнати от увеличението на минималната заплата, която от началото на следващата година се очаква да достигне 1077 лв. при 933 лв. през тази.

Големите неравенства в доходите

Несъразмерно големият дял на хората, работещи на минимална заплата, е показателен за няколко тенденции. На първо място, за големите неравенства в доходите и струпването на голяма част на населението в долния край на подоходното разпределение. Но в известна степен и за сивата икономика, тъй като не е ясно дали и доколко декларираните доходи отговарят на реалните, или част от тях са занижени с цел спестяване на осигуровки и данъци. Това е донякъде показателно и какво ще се случи със събираемостта на приходите в бюджета, ако има рязко увеличение на данъчната тежест.

По данни на НСИ средната брутна заплата през 2023 г. е била около 1990 лв. Информацията от НАП обаче за пореден път показва, че зад средното число се крият значителни неравенства. Близо три четвърти от заетите са декларирали пред приходната агенция месечна заплата под 2000 лв.

По-голяма част от доходите са от труд

Обявените доходи пред приходната агенция са почти изцяло от възнаграждения по трудов договор или приравнен на такъв - 5.58 млрд. лв. от общо 5.99 млрд. лв. декларирани доходи от физически лица, подлежащи на облагане с данък общ доход.

Общите декларирани доходи, които включват и други източници освен тези от заплата, като например доходи на самонаетите лица или работещите на граждански договор, доходи от наем и др., показват сходна картина. Малко над 1.4 млн. души, или 46.6%, са декларирали пред НАП месечен доход, който не надвишава минималната заплата (780 лв.). Над половината от хората (55%) са декларирали доход под 1000 лв. месечно. А малко над 1 млн. души посочват, че са изкарвали между 12 хил. и 36 хил. лв. за годината (средно между 1000 и 3000 лв. месечно).

През 2023 г. 910 души посочват, че имат доход (от всякакъв вид, не само трудов) от над 1.2 млн. лв. за годината (или 100 хил. лв. месечно) в сравнение с 847 души през предходната, показват данните.

Числата подчертават и значението на всяка от отделните доходни групи за икономиката и държавните финанси. През миналата година работещите на трудов договор са вкарвали в бюджета общо близо 6 млрд. лв. по линия на ДДФЛ (данък върху доходите на физическите лица). От тях близо 38% идват от хора с относително средни доходи - нито минимални, нито много високи, между 1000 и 3000 лв.

✓ Доходите растат, но средната класа се свива. Защо?

Тодор е на 33 години, актьор с висше образование, който се определя, като част от средната класа. С нетен месечен доход между 2000 и 3500 лв., той използва около 30% от него за развлечения и пътуване, като основните му приоритети в момента са кариерното и личностно развитие и семейството. Живее в собствено жилище, с един автомобил, инвестира в изобразително изкуство. Усеща инфлацията, но не драстично.

За Стефан, който работи в сферата на PR и комуникациите, най-важното нещо, което го определя като част от средната класа, са кариерата му, доходите и начина му на живот. С висше образование и доход между 2000 и 3500 лв. на месец, той отделя годишно между 5000 и 12 000 лв. за пътувания и развлечения. Инвестира около 15-20% от доходите си, една част от тях в акции. Приоритетите са му личностно развитие, здраве и кариера. Твърди, че усеща инфлацията, тъй като не може да си позволи да живее по същия начин, както допреди няколко години.

Основен стълб на пазарната икономика и демокрацията, средната класа в една държава винаги е била символ за нейния просперитет. Една от целите на прехода на България към пазарна икономика преди 35 години беше точно това - да създаде (и съхрани) общество с добро образование, ниска безработица и високи доходи. Както и работещи институции и публичен сектор, служещи на хората. Извън полемиката доколко това се случи (все пак България остава най-бедната страна в ЕС, в дъното на всички класации, лидер по корупция и почти овладяна съдебна система), в нея се оформи средна класа, чиито представители са Стефан и Тодор. Силен тласък за това даде членството в Европейския съюз, след което стандартът на живот бавно, но устойчиво се подобри, а за 10 години благосъстоянието се повишава с най-бързи темпове наред с Румъния.

Отвъд всичко това обаче има няколко притеснителни неща - в сравнение с държавите в ЕС средната класа в България представлява все по-малка част от обществото, което е за сметка на останалите две - тези с най-високи и с най-ниски доходи. В България те имат най-висок дял в сравнение с ЕС, което резонно означава и най-голямо неравенство. Според [доклад на Агенцията на ЕС за подобряване на условията на живот и труд Eurofound](#) от лятото на 2024 г. средната класа в България е 51% от обществото и продължава да се свива, докато средно за съюза тя е около 60%, а лидер е Словакия с над 70%.

Размерът на средната класа е важен за икономиката и бюджета на една страна, а с перспектива да намалява това означава натоварване на пенсионната система - ще има все повече пенсионери, които ще се издържат от по-малко работещи.

Средната класа - това са хората, които работят здраво, за да изкарат пари (не разчитат на натрупана собственост или на преразпределение от държавата), които се интересуват от просперитета на социума, като хем не желаят революция, хем няма да приемат застой. Групата, която ражда новите предприемачи и прогресивните идеи.

Стоян Панчев

икономист от ЕКИП

Средни мерки за средната класа

Така България изпада в парадокса заради сближаването с ЕС и ръста на икономиката доходите да растат, но средната й класа да се свива.

За първи път тази година Световната банка класифицира България като страна с високи доходи. По данни на Евростат за десетте години до 2023 г. медианният нетен изравнен разполагаем доход е нараснал повече от два пъти - от около 5719 лв. годишно през 2013 г. на 12 757 лв. през миналата година. Дори ако се вземе предвид повишаващото се ниво на цените, покупателната способност на този доход се е увеличила с близо 90%. А той е показателен именно за

средния човек - медианата на практика означава, че половината от хората получават доходи под тази стойност, а другата половина - над нея.

Промяна се вижда и в потребителските навици. Все повече хората могат да си позволят да пътуват, да отделят средства за развлечения, култура, ресторанти и други неща отвъд битовите си разходи за храна и подслон. През 2023 г. например пътуванията на българи в чужбина с цел екскурзия или почивка доближават 3 млн. в сравнение с малко над 1 млн. десетилетие по-рано според данни на НСИ. Броят притежавани автомобили на 1000 души се е увеличил с 16% за същия период. Това е все вид потребление, което се свързва с по-висок стандарт на живот и е присъщо за средната класа, но не бива да се пропуска, че и най-богатите са част от уравнението.

От 2013 до 2023 г. благосъстоянието на българските домакинства се е увеличило с един от най-бързите темпове в ЕС. Фактическото индивидуално потребление, изразено в стандарти покупателна способност, се е увеличило с 22 пр. пункта и вече достига 73% от средноевропейското ниво по последни данни на Евростат. Показателят означава, че българите успяват да си купуват все повече стоки и услуги и потреблението им постепенно се доближава до средното за ЕС, макар все още да остава с около 27% по-ниско от него.

С добро образование и стабилни доходи Къде точно могат да се поставят границите на средната класа и колко е голяма тя трудно може да се каже еднозначно (защо - виж карето). В България не се прави и няма точна метрика, която да показва колко големи са отделните класи. Преобладаващите оценки са, че тя представлява приблизително около половината от домакинствата, каквато е оценката и на Eurofound. Според Петър Ганев, старши икономист в Института за пазарна икономика, правилният подход към темата е не толкова да се определи с точност обхвата на средната класа - например какво отклонение от медианния доход я определя. Вместо това по-важно е да се разгледат факторите, които я обрисуват и които ѝ влияят. А тези фактори през годините се подобряват.

"На първо място и може би най-важни са доходите. А те са пряко свързани с работните места, тъй като доходите от заплата предопределят битието на българина в най-голяма степен", обяснява Ганев. Средната брутна работна заплата в средата на 2024 г. вече доближава 2300 лв., след като през последните години расте с двуцифрени темпове. Междувременно безработицата е на исторически ниски нива. "Високата заетост непосредствено преди пандемията, както и последните няколко години, след като се възстановихме от пандемията, направи така, че всъщност доходите от труд и активното население, което ги получава, са на най-високите си нива", посочва икономистът.

Според него заетостта е една от основните предпоставки, която предопределя дали един човек ще бъде част от средната класа или не. Ако традиционно около 50-60% от безработните са под линията на бедност, то при заетите този дял е много по-малък - около 10%, и това са предимно усложнени домакинства, например с един работещ на минимална заплата, който издържа останалите. Заетостта пък е силно обвързана с образованието - за висшистите е най-лесно да си намерят работа. Сред хората със средно и средно професионално заетостта стига до около 80%, докато тези само с основно статистически има много по-голяма вероятност да са безработни.

"Висше, средно или средно професионално образование, наличие на работа, да не си изключен от пазара на труда, особено дългосрочно, и в крайна сметка работа, която позволява сравнително нормални доходи" - така накратко Ганев обобщава важните фактори, от които зависи средната класа. А всички те се развиват по-скоро в положителна посока през последните години, смята той. Също показателна е тенденцията, че сред по-младите поколения, хората, които са между 25 - 35 и 35 - 45 години, образователната структура се подобрява и при тях има около 40% висшисти. Високият процент на хората с висше образование води до заетост, води до доход и в крайна сметка води до укрепване на средната класа, изтъква още Ганев.

Основен фактор, разделителна линия между шанса да си в средната класа и не, със сигурност е това дали си зает. Което в голяма степен се предопределя от това какво е твоето образование.

Петър Ганев

старши икономист в ИПИ

Все още слаба. И намалява

Въпреки че всички тези показатели се подобряват, средната класа в България все още изглежда по-слабо развита в сравнение с тази в останалите страни в Европа. Според доклада на Eurofound, публикуван през юли тази година, у нас като средна класа може да се определи 51% от населението при 64% средно за страните от ЕС. Това е най-малкият дял в сравнение с останалите държави членки. Останалите две групи пък - тези с най-високи доходи, както и тези с най-ниски, в България са по-големи като дял в сравнение с останалите страни, съответно 14% и 35%. Изследването определя средната класа единствено на база на доходите, като те трябва да са в интервала между 75% и 200% от медианния за страната, и използва данни за периода до 2021 г.

Това неравномерно разпределение не е съвсем изненадващо предвид факта, че България е страната в ЕС с най-големи неравенства в доходите. Към 2023 г. 20-те процента хора с най-високи доходи изкарват 6.6 пъти повече от най-бедните 20% от населението. Съотношението постепенно пада от 2019 г., когато е било над 8 пъти, сочат данни на Евростат. Въпреки това и сега то остава най-високото в ЕС при средно 4.7 пъти в съюза. Това се отразява в често цитирания коефициент на Джини, който измерва степента на неравенства на доходите в една икономика. В България този показател е 37, очаквано най-високият сред страните от ЕС.

Освен че е сравнително малка, средната класа в България се топи. Според споменатия вече доклад на Eurofound за периода от 2006 до 2021 г. тя намалява с около 4-5 процентни пункта. Въпреки че в повечето страни тенденцията също е в посока надолу, тук спадът е сред най-дълбоките.

"Напълно е възможно да имаме значително забогатяване (каквото има в България през разгледания период 2006 - 2021 г. - удвояване на реалния доход) и свиване на средната класа, ако наблюдаваме голямо неравенство в доходите", обяснява Стоян Панчев, икономист от Експертен клуб за икономика и политика (ЕК ИП). Една част от населението е останало относително бедно - основно зависещите от държавно преразпределение, най-вече пенсионерите, докато една немалка част от населението бързо е повишила своя стандарт, казва той.

Средната класа в глобален план също е под натиск, показват проучвания. Разходите, необходими за поддържане на стандарта на живот, включително за жилище, образование, здравеопазване и др., в много страни нарастват по-бързо от доходите на средната класа, което влошава начина ѝ на живот. В Германия например вероятността хората от долната част на средната класа да попаднат в групата с ниски доходи се е повишила, докато шансовете за изкачване нагоре са намалели.

Едно за теб, две за мен

В България най-ниските доходи растат най-бавно, а най-високите - най-бързо, което още повече разтваря ножицата между тях, става ясно от данни на европейската статистическа агенция. Ако от 2006 г. до 2023 г. горната граница на доходите на 20-те процента най-бедни хора в страната е нараснала 4.5 пъти, то най-ниските доходи на 10-те процента, които изкарват най-много, се е увеличила 5.4 пъти за същия период. Долната граница при 5-те процента, които се намират най-високо в доходното разпределение, пък се е увеличила близо 7 пъти. Това се потвърждава и от откритията в доклада на Eurofound - доходът, който средната класа в България изкарва, е намалял като дял от общия в икономиката с близо 12 процентни пункта, докато този на групата с най-високи доходи е увеличил тежестта си. Междувременно към 2023 г. 30% от хората в България са в риск от бедност и социално изключване, като делът е по-голям единствено в Румъния.

Концентрацията на голяма част от доходите близо до минимума личи и в последните данни на НАП, които показват, че [през 2023 г. около една трета от наетите са се осигурявали на минимална заплата](#). А близо три четвърти са декларирали месечно възнаграждение под 2000 лв., колкото приблизително беше средната заплата миналата година. "В единия край на разпределението има хора с много високи доходи, каквито може би има във всяка страна, но в крайна сметка те тежат от едната страна", обяснява Петър Ганев от ИПИ. По-големият проблем с неравенствата според него обаче е в долния край на разпределението, а именно при 10-те процента най-бедни. Това са хора в крайна бедност, които дългосрочно са много далеч под линията на бедност и при тях социалната мобилност, т.е. възможността да преминат към средната класа, е силно ограничена. "Фокусът на държавата трябва да е насочен именно към тези групи, които са най-бедни, които са категорично извън средната класа и нещо повече - те не са били вътре в продължение на едно-две десетилетия и са изключени от общия подем", казва Ганев. Пенсионерите също са голяма група от обществото, при която се наблюдава струпване около линията на бедност. Макар след последните увеличения пенсиите да надхвърлиха тази линия, значителна част остават близо до нея.

За младите хора също е трудно да намерят своето място в средната класа. Според проучванията на европейско ниво те са представени в по-малка степен в нея и повече в групата с ниски доходи. Това е свързано с младежката безработица и високия дял на младежите, които нито учат, нито работят, както и с по-ниските възнаграждения при старта на кариерата и с високите разходи за живот.

Ролята на държавата във формирането на средната класа действително не е за подценяване. Изследването на Eurofound показва, че в страни с по-добре развита социална система неравенствата са по-малки, а средната класа обхваща по-голяма част от обществото. Според експертите обаче в България социалната система не е добре насочена към най-нуждаещите се. "При нас социалната политика е много по-разпиляна, всъщност средната класа получава най-големия дял от социалната политика, през детски, през най-различни програми, които са широко отворени. Те много често нямат доходен критерий или той не е достатъчно стриктен", посочва икономистът от ИПИ.

Трябва обаче да се има предвид, че големите неравенства в България вероятно до известна степен са преувеличени. Статистиката си служи с официални данни, но публична тайна е, че много служители се осигуряват на минимална заплата и получават част от възнаграждението си в плик или изобщо не декларират никакви доходи. Така неизвестна част от доходите остава извън радара на статистиката.

Последният актюерски доклад на НОИ отново показва, че ако броят на работещите продължи да намалява, каквито са прогнозите, докато пенсионерите се увеличават, недостигът на средства в общественото осигуряване ще продължи да се задълбочава и ще трябва да се покрива от бюджета. Възможно е да се наложи вдигане на осигуровките или да трябва да се ограничи ръстът на пенсиите. По всичко личи, че и в бъдеще на средната класа няма да ѝ е лесно.

Защо е трудно измерима?

Какво точно представлява средната класа и може ли тя да бъде поставена в някаква рамка? Въпреки че понятието се свързва със съвременното капиталистическо общество, то всъщност е далеч по-старо. Още в Античността Аристотел пише, че "има три части на държавата - твърде богати хора, твърде бедни и, на трето място, хора по средата между тях". Според древногръцкия философ добро държавно устройство може да има само там, където "средната класа е многобройна и по възможност по-силна и от двете останали, а ако не, то поне от едната". Това възплаща идеята за златна среда и търсене на баланс. Исторически именно тези хора "по средата" често са двигател на прогреса и стоят в основата на значими социални процеси.

"Исторически погледнато, средната класа, това е третото съсловие на Френската революция през XVIII век. Това са хората, които не са църквата, не са благородничеството, не са държавата", обяснява пред "Капитал" икономистът и историк Румен Аврамов. По презумпция средната класа трябва да е независима и да бъде основа за либералната демокрация, което донякъде се потвърждава, макар че тя е била поддръжник и на доста ретроградни и популистски движения. В съвременен контекст средната класа е съсловие, което има сравнително стабилни доходи, не е нито във високите или ниските децили на икономиката като величина на дохода и е сравнително многобройна, посочва още Аврамов. "Това я прави предмет на политическо ухажване. Но на нея не ѝ прилича да търси протекция от държавата", подчертава той.

Макар да имаме някаква представа как изглежда и какво представлява средната класа, оказва се, че да бъде "преброена" тя и да се постави в точни граници е по-трудна задача. Причината е, че за нея всъщност няма универсално определение. Различни икономически и социологически изследвания си служат с различни дефиниции и методи. Затова и оценките за нея могат значително да варират.

Най-общо начините за определяне на средната класа са два типа - абсолютен и относителен, обяснява пред "Капитал" икономистът Стоян Панчев. Абсолютният задава определени твърди критерии за принадлежност - доход, потребителска кошница, притежаване на активи, образователен статут, декларирани виждания и дори самоопределение.

Относителните дефиниции от своя страна търсят отговор на въпроса колко са хората със средни доходи или богатство в дадено общество. Един често използван такъв метод е да се търси групата хора с доходи малко под и малко над медианния за страната - например 75% до 125%. По този критерий средната класа би била около 35 - 40% от обществото, изчислява Панчев. При сравнение с медианните доходи на другите европейци излиза, че българската средна класа е около 2.5 пъти по-бедна от средното ниво за ЕС. "Важно е да се отбележи, че това е номинално сравнение, ако направим сравнението по паритет на покупателната способност, ще се окаже, че средната ни класа е доста по-близо до европейската", уточнява той.

Официалната дефиниция, която ОИСР използва за средна класа, също е на база доходи, но е малко по-широка - между 75% и 200% от медианния доход. Тъй като това се оказва доста голяма и разнородна група - в държавите от ОИСР това са средно 61% от хората, тя също условно може да се раздели на по-малки групи - ниска, средна и висока средна класа.

Cross.bg

✓ Теми и гости в сутрешните блокове на телевизиите

БНТ, Денят започва

- Тема: Какви са ходовете пред ЦИК по казуса с регистрацията на двете крила на ДПС за изборите; Гост: Изборният експерт Даниел Стефанов и преподавателят по конституционно право д-р Орлин Колев
- Тема: Как ще изглежда новата европейска комисия и какъв ресор ще получи България; Гост: Бившия външен министър Надежда Неински

- Тема: За ескалацията на руските ракетни удари в Украйна и ходовете на войната; Гост: Журналистите Петър Карабоев и Чавдар Стефанов
- Тема: Обществено и политическо напрежение заради изсичането на дървета по столичната улица „Опълченска“. Какво следва и защо проектът не беше променен?

БТВ, „Тази сутрин“

- Тема: Предстоящите избори и избор на нов еврокомисар; Гост: Румяна Бъчварова
- Тема: Защо заради ремонт на столична улица, бях изсечени десетки дървета?
- Тема: Коя е водеща на „Коя е тази песен“ ?

Нова телевизия, „Здравей, България“

- Тема: Ще бъде ли призната регистрацията на двете фракции на ДПС и ще успеят ли да изпълнят предписанията на ЦИК без да се стига до съдебно решение на проблема?
- Тема: Кой и защо допуска превозвачите по границата да бъдат принуждавани да спират на частните буферни паркинги и да плащат такси. Ще накара ли това международните транспортни фирми от Гърция и Турция да заобикалят България?
- Тема: Огромен клон се стовари върху мъж на пейка във Варна. Как се стигна до инцидента и какво е състоянието на пострадалия?

✓ Преглед на печата

Водещи заглавия на първите страници

- в. 24 часа - Интернет уби телевизора!
- в. Труд - ЦИК изхвърли ДПС от изборите
- в. Телеграф - 500 се претрепаха с тротинетки

Водещи заглавия на вътрешните страници

- в. 24 часа - 102 хил. глоби за 6 месеца - в София не знаят как се изхвърля боклук
- в. 24 часа - Втори опит за нови влакове, този май ще е успешен
- в. Труд - Женените мъже спят и се хранят по-добре от ергените
- в. Труд - КЗП забрани допълнителни такси на телекомите
- в. Телеграф - ГЕРБ чака прегрупиране, ПП-ДБ искат мандат
- в. Телеграф - За да не са на сухо, колектори предлагат: Намаления за стари дългове

Водещи интервюта

- в. 24 часа - Проф. Николай Овчаров: Новите управляващите на Северна Македония, ще превърнат българите в най-големите врагове, а уж искат в ЕС
- в. Труд - Христо Радков, шеф на Българско обединение на шофьорите: Високите глоби и строгите закони не правят пътищата по-безопасни
- в. Телеграф - Десислава Николова, финансов експерт от "Моите пари": Ипотеките защитени 6 месеца след приемане на еврото

Водещи анализи

- в. 24 часа - Докога все ще чакаме на опашки пред портите на Гърция
- в. Труд - Краят на посттоталитарната левица
- в. Телеграф - Гонене на топка с вързани очи

Всички досегашни броеве на "ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ" от началото на 2023 г. до днес може да намерите на адрес: <https://bica-bg.org/bg/14/medii.htm> В секция МЕДИИ/ЕЖЕДНЕВЕН МЕДИЕН МОНИТОРИНГ на уебсайта ни е запазен и пълен архив.